

відокремлювали від плодів досушували до повітряно сухого стану у затінку. В дослідженнях використовували загальноприйняті методи фармакопейного аналізу з використанням вимірювальних приладів та лупи.

Результати дослідження. Ними проведено вивчення морфологічної будови серій плодоніжок плодів *Cucurbita pepo* L. (Cucurbitaceae) з встановленням діагностичних рис зовнішньої будови, визначено морфометричні показники (довжина, діаметр).

Висновки. Таким чином, зроблено перший крок у фармакогностичному вивченні плодоніжок плодів *Cucurbita pepo* L. (Cucurbitaceae) як перспективного виду лікарської рослинної сировини.

ВИВЧЕННЯ СКЛАДУ ЕФІРНОЇ ОЛІЇ ТЮЛЬПАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

Огора Т. М., Георгіянец В. А.

Науковий керівник: Михайленко О. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

tanya.ogora@gmail.com

Вступ. Рослини роду Тюльпан (*Tulipa* L.) відносяться до багаторічних рослин із родини лілійових (Liliaceae). Велика кількість видів походить із Центральної Азії, Кавказу, Криму, Малої Азії, півдня Афганістану, Кашміру, Ірану, Іраку, Сирії, Палестини. У Західній Європі у дикому стані тюльпани зростають на Балканах, Піренеях, в Італії, на півдні Франції. На території України тюльпани трапляються у степовій зоні та серед скель Кримських гір, більшість з них є вразливими та зникаючими рослинами. Зокрема до Червоної книги України занесені такі види: т. змієлистий, Шренка, скіфський, двоквітковий, бузький, дібровний, гранітний. Цибулини і коріння тюльпанів можна використовувати як ліки, що проявляють седативну дію, а також можуть використовуватися при лікуванні манії броду. Слід зазначити, що рослини роду Тюльпан широко культивуються. Більшість культурних сортів походить від центральноазійських видів. Тюльпани мають приємний, унікальний аромат, який зумовлений певним хімічним складом ефірних олій. Експерименти довели, що фітонциди ароматичних рослин можуть полегшувати депресію, мати протизапальну та знеболюючу дію, регулювати нервову систему людини, а також виконувати оздоровчу функцію в організмі людини. Однак, хімічний склад компонентів ефірних олій з тюльпанів ще недостатньо вивчений.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є аналіз літературних джерел щодо компонентів, які входять до складу ефірної олії рослин роду Тюльпан та оцінка перспектив їх застосування у різних галузях.

Матеріали та методи. Аналіз літературних джерел, спостереження, порівняння та узагальнення знайденого матеріалу.

Результати дослідження. Щодо аналізу компонентів ефірної олії квіток тюльпанів, було надруковано лише декілька робіт. Відповідно до досліджень авторів, у квітках *Tulipa gesneriana* було встановлено наявність 70 летких ароматичних сполук, серед них: спирти, жирні вуглеводні, терпени, альдегіди, кетони, складні ефіри та інші речовини. Основними

компонентами ефірної олії даного виду тюльпану були α -фарнезен, етанол, пентадекан, β -оцимен, лонгіфолен, каріофілен і ацетон.

Інші автори провели аналіз 51 сорту тюльпану, для аналізу квіткового аромату та компонентного складу. Основними сполуками, що обумовлюють аромат рослини були п'ять монотерпеноїдів (евкаліптол, ліналоол, d-лімонен, транс- β -оцимен і α -піннен), чотири сесквітерпеноїди (каріофіллен, α -фарнезен, геранілацетон і β -іонон), шість бензоїдів (ацетофенон), бензальдегід, бензиловий спирт, 3,5-диметокситолуол, метилсаліцилат і 2-фенілетанол) і п'ять похідних жирних кислот (деканал, 2-гексенал, цис-3-гексенол, цис-3-гексенілацетат і октаналь). За складом основних компонентів запаху та сенсорною оцінкою живої квітки сорти тюльпанів класифікували на дев'ять груп: 1 група — аніс; 2 – цитрусові; 3 – фруктові; 4 – зелений; 5 – рослинні; 6 – трав'яно-медова; 7 – рожеві; 8 – гострі та 9 – деревні (Таблиця 1).

Відсотковий вміст речовин, що входять до ефірної олії варіюється в досить широких межах в залежності від виду та сорту тюльпану, тому залежно від ключових компонентів, що формують аромат квітки, всі тюльпани можна розділити на дев'ять великих груп (табл. 1).

Таблиця 1. Розподіл ароматів та компонентів ефірних олій в залежності від сорту тюльпану

Група ароматів	Сполуки, що обумовлюють аромат	Сорти тюльпану
Анісова	метилсаліцилат, бензиловий спирт, ацетофенон	«Tender beauty», «Upstar»
Цитрусова	альдегіди, ліналоол, евкаліптол, оцимен	«Barbados», «Bellona»
Фруктова	свіжий та соковитий аромат – фарнезен та геранілацетон; солодкий фруктовий – іонон, деканаль	«Ballerina», «Benizukin»
Трав'яна	цис-3-гексенол, цис-3-гексенілацетат	«Goromaru», «Angelique»
Пряна	оцимен, евкаліптол, лимонен і піннен	«Koiakane», «Carnival de rio»
Медова	фенілетиловий спирт, фенілацетальдегід	«Monsella», «Monte carlo»
Трояндова	фенілетиловий спирт	«Diana», «Montreux»
Спецієва	3,5-диметокситолуол, оцимен	«Jan van nes», «Merry widow»
Деревна	каріофілен	«Ile de France», «Tonami city»

Більшість сортів цих тюльпанів вирощують в Україні.

Ефірна олія тюльпану при ароматизації ним повітря має заспокійливу дію, сприяє покращенню засинання та зняттю стресу. При застосуванні місцево – допомагає зменшити біль та свербіж при укусах комах, бджіл, а також сприяє заживленню опіків та зменшує подразнення на шкірі.

Висновки. Ефірну олію тюльпану можна досить раціонально використовувати, як у фармацевтичній галузі – виготовляючи на її основі ранозагоювальні мазі та креми, так і у парфумерно-косметичній. Обидва напрямки є перспективними та прибутковими для України.